

MINISTER
Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

/zgodnie ze znacznikiem czasu/

DPS.I.0700.42.2020.AP

Pan Stanisław Trociuk
Zastępca
Rzecznika Praw Obywatelskich

Szanowny Panie Rzeczniku,

w odpowiedzi na pismo z dnia 23 marca 2020 r. dotyczące informacji Najwyższej Izby Kontroli *pn. Działania podejmowane przez wojewodę wobec placówek udzielających całodobowej opieki bez wymaganego zezwolenia* uprzejmie proszę o przyjęcie poniższych wyjaśnień.

Przepisy dotyczące placówek zapewniających całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku zostały po raz pierwszy przyjęte w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2019 r. poz. 1507, z późn. zm.) i weszły w życie z dniem 1 maja 2004 r. We wcześniejszym stanie prawnym nie było specjalnych regulacji odnoszących się do tego typu działalności. O zjawisku nielegalnych, czyli prowadzonych bez zezwolenia właściwego wojewody, placówkach można więc mówić jedynie w kontekście powyższych regulacji.

Regulacje te nie obejmują innych przepisów, które mogą być naruszane przez podmioty prowadzące placówki, a których naruszenie stwierdzają inne niż wojewoda organy (np. wymogi bezpieczeństwa przeciwpożarowego, wymogi sanitarne, budowlane). Stosowanie się do powyżej wymienionych przepisów jest stwierdzane przez właściwe organy i ma to, na podstawie art. 67 ustawy o pomocy społecznej, wpływ na możliwość uzyskania zezwolenia na prowadzenie placówki, przepisy te jednakże nie pozostają w gestii Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

Podobnie jeśli chodzi o treść umów zawieranych przez podmioty prowadzące placówki z osobami przebywającymi w placówkach lub ich pełnomocnikami – kwestia ta z uwagi na cywilnoprawny charakter umów jest poza zakresem właściwości Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. Innymi słowy – fakt, że to przepisy ustawy o pomocy społecznej zawierają regulacje odnośnie placówek zapewniających całodobową opiekę nie oznacza, że wszystkie uchybienia podmiotów funkcjonujących na rynku wynikają z wadliwości tych przepisów.

Przypadki, takie jak te w Trzciance, Wolicy i Zgierzu zdarzają się niezmiernie rzadko i nie można w związku z tym patrzeć na funkcjonujący w ustawie o pomocy społecznej system zezwoleń dla takich placówek i ich kontroli jako nieskuteczny.

Jak wynika z danych przekazanych w grudniu 2019 r. przez urzędy wojewódzkie dotyczących liczby decyzji nakazujących wstrzymanie działalności w związku ze stwierdzeniem zagrożenia życia lub zdrowia mieszkańców, w latach 2016 – 2019, wydano ich łącznie 5 na 159 decyzji w sprawie nałożenia kary za nielegalne prowadzenie przedmiotowej działalności.

Jednocześnie należy podkreślić, że fakt, iż to ustawa o pomocy społecznej reguluje kwestię standardów oraz kontroli ww. placówek nie oznacza, że placówki te w jakikolwiek sposób funkcjonują w systemie pomocy społecznej. Odpowiednikiem takich placówek w systemie pomocy społecznej są domy pomocy społecznej, do których kieruje się na podstawie decyzji organów gminy i które w związku z tym korzystają ze środków publicznych w formie udziału finansowego gmin w koszcie pobytu mieszkańca.

Obecny system, w którym osoba według swego wyboru może ubiegać się o pobyt w domu pomocy społecznej lub wykupić usługi w placówce zapewniającej całodobową opiekę należy uznać za optymalny. Coraz więcej podmiotów na rynku oferuje wysoki standard opieki w placówce, przekraczający ustawowe minimalne wymogi, co jednak wiąże się z wyższym kosztem pobytu.

Przepisy ustawy o pomocy społecznej nie są jedynymi, które umożliwiają karanie podmiotów prowadzących działalność zagrażającą życiu i zdrowiu osób starszych czy niepełnosprawnych. Przepisy kodeksu karnego. Ponadto art. 225 § 4 Kodeksu karnego penalizuje udaremnianie lub utrudnianie wykonania czynności służbowych osobie upoważnionej do przeprowadzania czynności w zakresie nadzoru i kontroli w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej lub w placówkach zapewniających całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku.

Obowiązujące od dnia 1 stycznia 2020 r. zmiany do ustawy o pomocy społecznej wprowadzone na mocy ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy o pomocy społecznej oraz ustawy o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U. poz. 1690) określają nowe wymogi pod kątem podmiotów prowadzących placówki, a także poszerzają możliwości wojewody w zakresie przeprowadzania kontroli i nakładania kar pieniężnych, w tym kar nakładanych na podmioty prowadzące nielegalne placówki, mimo wcześniejszego ukarania za prowadzenie innej nielegalnej placówki, w innym miejscu.

Dodatkowo można wspomnieć także, że ustawa dała wojewodom możliwość jednoczesnego cofnięcia zezwolenia na prowadzenie placówki i nakazania wstrzymania prowadzenia tej placówki, z nadaniem decyzji rygoru natychmiastowej wykonalności. Sytuacja taka może mieć miejsce w razie stwierdzenia zagrożenia życia lub zdrowia osób przebywających w placówce, nawet jeśli jest to placówka mająca zezwolenie. Dotychczas możliwość nakazania wstrzymania działalności dotyczyła placówek nielegalnych, wojewoda musiał więc najpierw wydać decyzję cofającą zezwolenie, a dopiero po jej uprawomocnieniu się mógł nakazać wstrzymanie działalności nielegalnej już wtedy placówki.

Wprowadzono również nowe wymogi w zakresie dokumentów wymaganych przy wniosku o uzyskanie zezwolenia i dokumentacji prowadzonej w placówce. Określono wymagania w zakresie kwalifikacji personelu opiekuńczego w niej zatrudnionego. Brak takich wymogów sprawia, że wśród opiekunów zdarzają się osoby przypadkowe, bez podstawowej wiedzy w tym zakresie.

Zakazano przyjmowania do ww. placówek osób małoletnich z uwagi na szczególną ochronę praw dzieci w Polsce.

Postulaty Rzecznika Praw Obywatelskich legły u podstaw regulacji umożliwiających ograniczenie osobom przebywającym w placówce lub w domu pomocy społecznej możliwości samodzielnego opuszczania terenu placówki lub domu w przypadku gdy brak opieki zagraża życiu lub poważnie zagraża zdrowiu osoby przebywającej w placówce, będącej osobą z zaburzeniami psychicznymi.

W związku z objęciem części nowych wymogów przepisami przejściowymi, w chwili obecnej jest jeszcze za wcześnie na dokonywanie analizy wpływu zmienionych przepisów na działalność placówek zapewniających całodobową opiekę.

Zapewniam, że kwestia całodobowej opieki dla osób niepełnosprawnych, przewlekle chorych i osób w podeszłym wieku leży w centrum zainteresowania Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, który regularnie podejmuje działania polegające zarówno na pozyskiwaniu aktualnych informacji za pośrednictwem urzędów wojewódzkich, analizie

i poprawie funkcjonowania przepisów prawnych w tym zakresie, jak i współpracy z innymi organami państwowymi mogących wesprzeć Ministra w staraniach o zapewnienie godnych warunków i bezpieczeństwa socjalnego najsłabszym członkom naszego społeczeństwa.

Z poważaniem,

MINISTER
z up.
Iwona Michałek
SEKRETARZ STANU

/-podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym/